

دوره هشتم - سال اول

شماره چاپ: ۱۶۹

تاریخ چاپ: ۱۳۸۷/۴/۲۵

شماره ثبت: ۱۵۰

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی
از مقررات مالی دولت»

کد موضوعی: ۲۲۰

شماره مسلسل: ۹۱۸۸

مهر ماه ۱۳۸۷

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۴.....	۱. اهداف طرح قانونی.....
۴.....	۲. موضوع طرح.....
۵.....	۳. بررسی کلیت موضوع.....
۵.....	۳-۱. نگاهی به ماهیت قانون تنظیم.....
۸.....	۳-۲. بررسی کلیت موضوع اشاره به پدیده قاچاق در قوانین موضوعه.....
۱۴.....	۳-۳. نگاهی به درآمد بودجه‌ای حاصل از اخذ جرائم و فروش کالاهای مربوط به جرم قاچاق.....
۱۶.....	۴. بررسی مواد مندرج در طرح.....
۱۷.....	۴-۱. بررسی مواد طرح.....
۳۴.....	۴-۲. ماده واحده پیشنهادی.....
۳۶.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۳۷.....	منابع و مآخذ.....

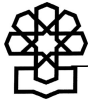
اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از
مقررات مالی دولت»

چکیده

از ابهامات اساسی در حوزه بودجه و بودجه‌ریزی در سالیان گذشته تبصره‌های متنوعی بود که به شکل ماده واحده بودجه‌های سنواتی حجم وسیعی را به خود اختصاص می‌داد و ذاتاً احکامی بودجه‌ای نیز نبودند. با توجه به حذف این مواد و برای پرهیز از ایجاد خلأ قانونی، طرحی برای انتقال آنها به قانونی جدید تحت عنوان قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت پیشنهاد شده است که خود می‌تواند زمینه‌ساز چالش‌هایی جدید در نظام قانون‌گذاری باشد.

در این گزارش ابتدا طرح نمایندگان مجلس^۱ با عنوان الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت در حوزه کلیات بررسی و در قسمت بعدی با توجه به مواد مندرج در طرح در خصوص قاچاق کالا به بررسی اجزای مواد مذکور پرداخته می‌شود.

۱. طرح دوشوری الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، شماره ثبت ۱۵۰، شماره ترتیب چاپ ۱۶۹، اعلام وصول ۱۳۸۷/۴/۱۶ مجلس شورای اسلامی، دوره هشتم.

مقدمه

یکی از محورهایی که همواره پیرامون قاچاق کالا مورد نظر مجامع تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر بوده است به حوزه اصلاح قوانین، مقررات، رویه‌ها و رفع خلأها و نارسایی‌های موجود معطوف است. این اقدام با توجه به وجود آثار و تبعات منفی قاچاق کالا در زمینه‌های اقتصادی (مانند کاهش حقوق وصولی دولت و آسیب به تولید داخلی و...)، سیاسی (مانند تضعیف امنیت اقتصادی و کارآمدی و کاهش اعتماد عمومی و...)، اجتماعی (مانند کاهش سطح امنیت اجتماعی و...) و فرهنگی (مانند گسترش فرهنگ مصرف و تجمل‌گرایی و...) از اهمیت بسزایی برخوردار است. با این حال توجه به این نکته ضروری است که هرچند لازم است قاچاق کالا به‌عنوان یک موضوع انتزاعی در بعد حقوقی تعریف و تفسیر شده و احکام مربوط به آن به‌صورت شفاف ارائه شود، ولی در اصل قاچاق پدیده‌ای ناشی از وجود نارسایی در ساختارهای اقتصادی است و تا زمانی که میل و انگیزه اقتصادی آن (به‌واسطه وجود عدم تعادل در سیستم قیمت‌ها و بی‌توجهی به اتخاذ سیاست واقعی‌سازی) موجود باشد، راه‌های گریز و ورود کالا به‌صورت قاچاق باقی خواهند ماند، از این‌رو در گام بعدی لازم است اصلاح ساختار تولید، تجارت، امور گمرکی، نظام مالیاتی و... به‌عنوان سیاستی مکمل و با هدف حذف انگیزه‌های اقتصادی استفاده از مجاری غیررسمی (قاچاق) در دستور کار قرار گیرد.

نکته دیگر به استفاده از راهکارهایی بازمی‌گردد که به‌صورت خودکار و بدون استفاده از ابزارهای قهری به رفع مشکل قاچاق بپردازد. آسان‌سازی فضای

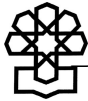

کسب‌وکار^۱ در ۱۰ شاخص بین‌المللی مختلف به خصوص اصلاح فضای کسب‌وکار در تجارت خارجی یکی از ابزارهای مهم در زمینه رفع مشکل قاچاق کالا محسوب می‌شود. وجود موانع تعرفه‌ای و موانع غیرتعرفه‌ای متعددی مانند هزینه‌های پایانه‌ای، حمل‌ونقل، حق‌الزحمه‌های انبارداری بالا، تشریفات گمرکی پیچیده، مجوزها، گواهی‌های متعدد و... زمان‌بر بودن و تعدد اسناد مورد نیاز برای بررسی و تعداد مراجعه به مراجع مختلف برای انجام امور تجاری به شکل فزاینده‌ای تجارت در فضای رسمی را کاهش داده و انگیزه خروج از بازار رسمی و روی آوردن به قاچاق را افزایش می‌دهد.^۲

از این رو در کنار اصلاحات قانونی توجه به اصلاحات اجرایی فضای کسب و کار با استفاده از راهکارهای ساده و مقدماتی به عنوان یکی از سیاست‌های مکمل باید مورد نظر قرار گیرد. زیرا تأخیر و پیچیدگی روند و فرایند انجام تشریفات تجاری پتانسیل استفاده از روش‌های غیرقانونی را بالا برده و انگیزه خروج بنگاه‌ها از مسیر رسمی و قاچاق را افزایش می‌دهد. با وجود این قانون‌گذار باید به منظور تعیین تکلیف موضوع قاچاق و مجازات‌های مربوطه محورهای آن را برای مخاطبان مختلف تبیین کند.

مخاطبان قوانین مربوط به قاچاق به سه محور عمده مخاطب عام (تجار و بازرگانان و...)، مجری قانون (گمرک و نیروی انتظامی و...) و ناظر بر حسن اجرای قانون (دولت و مجلس و...) تقسیم می‌شود. تهیه قانونی شفاف و جامع با توجه به خلأ

1. Doing Business
2. Doing Business in 2006 (Creating Jobs), World Bank and the International Finance Corporation, 2006.

قانونی موجود امری ضروری است با این حال باید بررسی شود که آیا الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات دولت پاسخ‌گوی این خلأ خواهد بود یا باید قانونی مستقل و جامع در این خصوص تهیه شود؟

۱. اهداف طرح قانونی

نمایندگان محترم مجلس با توجه به خلأ قانونی و اهمیت پرداختن به موضوع قاچاق طرحی را به مجلس ارائه دادند که از اهداف زیر برخوردار است:

۱. رفع خلأ قانونی به وجود آمده در زمینه قاچاق ناشی از حذف تبصره‌های مربوط از قوانین بودجه سنواتی.
۲. انتقال مواد قانونی مربوط به سیاست‌های مالی و تجاری به قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت.
۳. جلوگیری از رشد و توسعه قاچاق و فعالیت بیش از پیش متخلفان عرصه تجارت قانونی.

۲. موضوع طرح

محور اصلی موضوع طرح الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت که با شماره ثبت ۱۵۰ در تاریخ ۱۶/۴/۱۳۸۷ توسط مجلس اعلام وصول شده است «قاچاق» است.

این طرح در ۷ ماده تصویب و موضوعاتی را به شرح جدول زیر بررسی می‌کند:

جدول ۱. موضوع طرح الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی
از مقررات مالی دولت (۱۳۸۷/۴/۱۶)

شماره ماده	موضوع
(۱)	تکلیف دولت به مبارزه با قاچاق و تهیه آیین‌نامه توسط ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا
(۲)	تعیین جریمه قاچاق (کالای ضروری ورودی، غیرضروری ورودی، غیرمجاز و ممنوع ورودی، مشروبات الکلی ورودی، عمومی خروجی و یارانه‌ای خروجی)
(۳)	کشف کالای قاچاق در داخل کشور
(۴)	پیشنهاد ستاد قاچاق کالا و مصوبه هیئت وزیران درخصوص تعیین تکلیف کالاهای ضروری و...
(۵)	شیوه تعیین قیمت کالاهای یارانه‌ای با پیشنهاد سازمان دولتی مربوطه و تصویب ستاد قاچاق
(۶)	تعیین ستاد قاچاق به‌عنوان شاکی و تکلیف دستگاه قضایی به رسیدگی به شکایت‌ها
(۷)	تکلیف سازمان‌های مستقر در مبادی ورودی و خروجی به هماهنگی با گمرک و مدیریت واحد گمرک

مأخذ: طرح دوشوری الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، شماره ثبت ۱۵۰، شماره چاپ ۱۶۹، اعلام وصول ۱۳۸۷/۴/۱۶ مجلس شورای اسلامی، دوره هشتم.

۳. بررسی کلیت موضوع

۳-۱. نگاهی به ماهیت قانون تنظیم

یکی از نکاتی که مرکز پژوهش‌های مجلس و بسیاری دیگر از کارشناسان حوزه مسائل مالی در سالیان گذشته به‌عنوان نقدی جدی در حوزه بودجه و بودجه‌ریزی مطرح می‌ساختند؛ وجود تبصره‌های متعدد، متنوع و پراکنده در ماده واحده بودجه‌های سنواتی بود که بعضاً از احکامی غیربودجه‌ای برخوردار بوده و به‌صورت احکام قانونی دائمی هر ساله بخشی از تبصره‌های بودجه را به خود اختصاص می‌داد. یکی از راهکارهایی که برای حل این مشکل در نظر گرفته شد، حذف این احکام

از تبصره‌های بودجه و انتقال مستقیم آنها به قانونی دائمی با عنوان تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت است.^۱ این راهکار ساده و بدون دردسر بسیار مورد توجه دولت‌های مختلف در سال‌های قبل قرار گرفت و هرگاه دولت‌ها در پیشبرد احکام قانونی در قوانین مختلف به بن‌بست رسیدند و جایی در قوانین جاری برای آن احکام نیافتند، لایحه جدیدی به‌عنوان الحاق موادی به قانون تنظیم ارائه داده‌اند.

استمرار این روند موجب شده است که استفاده از این شیوه در مجلس نیز مورد توجه قرار گرفته و نمایندگان محترم مجلس برای رفع خلأهای قانونی در برخی حوزه‌های تخصصی نیز از الحاق موادی به این قانون استفاده کنند.

قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مشتمل بر ۱۱۴ ماده در ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در تاریخ ۱۳۸۰/۱۲/۸ توسط شورای نگهبان تأیید شد. در ماده (۱۱۴) این قانون تأکید شده بود که این قانون به مدت چهار سال از تاریخ ۱۳۸۱/۱/۱ به‌صورت آزمایشی اجرا شود. بنابراین، این قانون با قید زمانی همراه بود و مدت اعتبار آن باید در ابتدای سال ۱۳۸۵ به پایان می‌رسید. با این حال براساس ماده (۱۵۶) برنامه چهارم توسعه^۲ این قانون تا پایان دوره برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۸) تمدید شد و با توجه به این حکم تا پایان سال ۱۳۸۸ از وجاهت قانونی برخوردار است. با این حال، این قانون با توجه به قید زمانی، قانونی موقت برای رفع پاره‌ای از خلأها در کوتاه‌مدت محسوب می‌شود.

۱. قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۸۰/۱۲/۸ شورای نگهبان.

۲. قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱ مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۸۳/۷/۱۶ مجمع تشخیص مصلحت نظام.

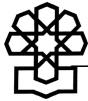
در تاریخ ۱۳۸۴/۸/۱۵ نیز مجلس شورای اسلامی متنی را تصویب کرد که مطابق آن ۶۹ ماده به قانون مذکور اضافه شده و آن را قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت نامید.^۱

در ماهیت کلی این قانون می‌توان به این نکته اشاره داشت که با توجه به آزمایشی بودن این قانون و محدودیت زمانی آن، افزودن مواد الحاقی جدید به منظور رفع خلأهای قانون دائمی جای ابهام دارد. در این زمینه توجه به اهداف قانون‌گذار در تعیین این قید و تصویب موقت این قانون نیز قابل تأمل است.

علی‌رغم نکته فوق اصلی‌ترین مشکلی که در این قانون به چشم می‌خورد تعدد و تنوع احکام قانونی مربوطه است. محتوای این قانون از وجوه مختلف و متعددی برخوردار است و هر حکم قانونی که محملی مشخص برای آن یافت نشده به این قانون الحاق شده است.

معمولاً در تدوین و دسته‌بندی قوانین، از ادبیاتی خاص پیروی می‌شود و ساختار محتوایی قوانین به شکلی تعیین می‌شود که هدف و مفهوم خاصی را دنبال کرده و مخاطبان قانون شامل مجریان و مردم و ... بتوانند به راحتی و با دقت از انسجام و پیوستگی متون مصوب اطمینان حاصل کرده و برای دسترسی به احکام مشخص قانونی با مشکل مواجه نباشند. تعیین مسائل در بیان واحد می‌تواند به شفافیت قانون منجر شود، ولی وجود احکام متعدد و متنوع با شفافیت در تضاد است. استفاده از این روش موجب می‌شود که مخاطبان قوانین نتوانند تشخیص دهند

۱. قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۸۴/۸/۲۵ شورای نگهبان.

که برای پیدا کردن یک حکم قانونی به کدام قانون باید مراجعه کنند و مخاطبان قانون تنظیم نیز نمی‌توانند پیش‌بینی کنند که در این قانون با چه احکامی مواجه می‌شوند. عدم امکان پیش‌بینی از محتوای قانون یکی از آسیب‌هایی است که با انباشته شدن خواسته‌های متفاوت در قالب احکام قانون به صرف توجیه مالی احکام مربوطه در این قانونی اعمال شده است که جای تأمل دارد.^۱

اجرای تبصره‌های بودجه به‌طور معمول ناظر بر سال است و برخی از آنها منحصراً به یک سال بوده و تعداد معدودی نیز در چند سال تکرار می‌شوند با این حال این تبصره‌ها خاصیت حکم قانونی دائمی نداشته و صرفاً برای حسابرسی و نظارت مجلس و تدوین گزارش تفریغ بودجه از این روش استفاده شده است. هرچند انتقال احکام متعدد و پراکنده دائمی که در سنوات گذشته در بودجه به آنها اشاره شده بود به قانونی به نام تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و الحاق موادی به آن اندکی به شفافیت بودجه کمک می‌کند، ولی قوانین دائمی و احکام قانونی ثابت را با مشکلات و آسیب‌هایی جدی مواجه می‌کند.

۲-۳. بررسی کلیت موضوع اشاره به پدیده قاچاق در قوانین موضوعه

بند «ه» تبصره «۷» قانون بودجه سال ۱۳۸۶^۲ یکی از احکامی است که در قوانین بودجه سنواتی برای رفع برخی خلأهای موجود در زمینه قاچاق به‌خصوص جرائم

۱. گزارش بررسی لایحه الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (بندها و احکام حوزه بازرگانی)، گزارش نهایی نشده دفتر مطالعات اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره تائیدی-۱۰۱۷، دی ماه ۱۳۸۶.

۲. قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور، مصوب ۱۳۸۵/۱۲/۲۴ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۸۵/۱۲/۲۴ شورای نگهبان.

مربوطه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. جزئیات این بند به شرح زیر است:

بند «ه» تبصره «۷» قانون بودجه سال ۱۳۸۶

هـ - به منظور حمایت از تولیدات داخلی و کمک به روان‌سازی تجارت قانونی و مبارزه با قاچاق کالا و ارز دولت موظف است در قالب آیین‌نامه اجرایی این بند که بنابه پیشنهاد مشترک وزارت کشور و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید، اقدامات زیر را انجام دهد:

۱- از حداکثر اختیارات قانونی دستگاه‌های اجرایی علیه محکومان قاچاق کالا و ارز استفاده کرده و با به‌کارگیری توان اجرایی دستگاه‌های ذی‌ربط نسبت به تشدید مبارزه با قاچاق و پیشگیری از آن اقدام نماید.

۲- تردهای دریایی را سامان‌دهی کرده و با اخذ جرائم در چارچوب قوانین و مقررات توسط مراجع ذی‌صلاح از ورود و خروج کالاهای قاچاق از مسیرهای دریایی جلوگیری نماید.

۳- جریمه قاچاق مکشوفه در تمام نقاط مرزی و داخل کشور برای سال ۱۳۸۶ بدین شرح خواهد بود:

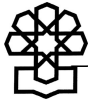
۱-۳. کالاهای قاچاق ورودی

- کالاهای مورد نیاز و ضروری مصرف در صورت کشف، ضبط مال و جریمه معادل دو برابر قیمت کالا.

- کالاهای غیرضروری در صورت کشف، ضبط مال و جریمه معادل پنج برابر قیمت کالا.

- کالاهای غیرمجاز و ممنوعه (مانند مشروب و غیره) در صورت کشف، انهدام و ضبط مال و جریمه ده برابر قیمت کالا.

در سال ۱۳۸۶ جریمه کلیه مشروبات الکلی مکشوفه براساس هر لیتر حداقل معادل سیصد

هزار ریال یا (۱۰) برابر قیمت جهانی هر لیتر (مشروط به اینکه از سیصد هزار ریال کمتر نباشد) دریافت و به حساب خزانه واریز خواهد شد.

در پرونده‌های منجر به صدور حکم محکومیت در مورد قاچاق و فروش مشروبات الکلی علاوه بر جریمه ده برابر قیمت بین‌المللی، کلیه اماکن و وسایط نقلیه که برای تهیه، حمل و نگهداری، توزیع و فروش مشروبات الکلی و قاچاق از آن استفاده می‌شوند مصادره و درآمد آن پس از فروش به خزانه واریز می‌شود.

۲-۳. کالاهای قاچاق خروجی

- کالاهای عمومی در صورت کشف، ضبط مال و جریمه معادل دو برابر قیمت کالا.

- کالاهای یارانه‌ای و یا تولیدشده از مواد اولیه یارانه‌ای در صورت کشف، ضبط مال و جریمه معادل پنج برابر قیمت کالا.

۱-۲-۳. قیمت کالاهای یارانه‌ای متناسب با قیمت در کشورهای منطقه و قیمت بین‌المللی با پیشنهاد سازمان‌های مربوطه دولتی و تصویب ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز تعیین خواهد شد.

۲-۲-۳. کلیه کالاهای قاچاق که در داخل کشور نیز کشف می‌گردد، مشمول مفاد قاچاق کالای ورودی اجزا «۱-۳» و «۲-۳» می‌باشد.

۴- اعتبارات موضوع ردیف ۵۰۲۸۴۱ قسمت چهارم این قانون با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و تصویب ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز برای امر مبارزه با قاچاق کالا و ارز و پیشگیری از آن به مصرف خواهد رسید.

با توجه به اینکه این حکم یک ساله بوده، ولی از نظر دولت جزو احکام دائمی محسوب می‌شد. دولت در جزء ۵ بند «ب» ماده (۱) لایحه‌ای^۱ که تحت عنوان لایحه الحاق موادی به قانون تنظیم (قسمت دوم) به مجلس ارائه نمود به این حکم اشاره نمود تا جزو احکام دائمی محسوب و تا زمانی که لغو نشده است قابل اجرا باشد. شایان ذکر است که مرکز پژوهش‌ها با تهیه گزارش‌هایی^۲ با کلیت آن لایحه مخالفت نمود.

با پس گرفتن این لایحه^۳ و عدم جایگزینی حکم آن در قوانین ثابت و دائمی، خلأ قانونی مشخصی در این خصوص ایجاد شده و نمایندگان سعی دارند با ارائه این طرح قانونی خلأ به وجود آمده را رفع کنند.

حکم این ماده به‌طور کلی به موضوع مبارزه با قاچاق کالا مرتبط است و قصد دارد به‌منظور حمایت از تولیدات داخلی و مبارزه با قاچاق اقداماتی را مدنظر قرار دهد و آیین‌نامه‌ای را تصویب نماید. در این بند به جریمه قاچاق مکشوفه در دو حوزه قاچاق ورودی و قاچاق خروجی اشاره شده و دستگاه شاکی و مسئول رسیدگی‌کننده پرونده‌ها نیز مشخص شده است.

۱. لایحه یک فوریتی الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰، شماره ثبت ۷۶۶ شماره ترتیب چاپ ۱۹۷۹، اعلام وصول مورخ ۱۳۸۶/۹/۶ مجلس شورای اسلامی، دوره هفتم.
 ۲. اظهارنظر کارشناسی درباره: «لایحه الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت»، ویرایش اول، دفتر مطالعات برنامه و بودجه، حقوقی و زیربنایی مرکز پژوهش‌ها، شماره مسلسل ۸۶۸۵، آذر ماه ۱۳۸۶.
 ۳. به نقل از پایگاه اطلاع‌رسانی دولت، هیئت وزیران در تاریخ ۱۳۸۶/۸/۲۷ لایحه الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت را به مجلس تقدیم کرد. نمایندگان مجلس ابتدا آن را در تاریخ ۱۳۸۶/۹/۴ مسکوت گذاشته، ولی مجدداً در تاریخ ۱۳۸۶/۹/۶ در دستور کار قرار دادند و یک فوریت آن نیز به تصویب رسید و برای رسیدگی به آن کمیسیون مشترک تشکیل شد. این کمیسیون لایحه مذکور را رد کرد و بنابه مصوبه ۲۵ فروردین هیئت وزیران نیز مقرر شد که دولت این لایحه را از مجلس بازپس گیرد.

با بررسی قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۳، ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ مشاهده می‌شود که در بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور^۱ بند «ر» تبصره «۱۹» قانون بودجه به این موضوع دلالت دارد. در این بند ۱۱ محور و تکلیف قانونی مشخص برای دستگاه‌های مختلف در نظر گرفته شده و برای انجام برخی از آنها آیین‌نامه‌هایی نیز پیش‌بینی شده است.

در بودجه سال ۱۳۸۴^۲ نیز بند «پ» تبصره «۷» قانون بودجه به این موضوع اختصاص یافته است. با این حال به‌جای اشاره به محورها و تکالیف متعدد در این خصوص تنها به موضوع حذف تخفیف‌ها و معافیت‌ها اشاره شده است.

در بودجه سال ۱۳۸۵^۳ بند جداگانه‌ای به این موضوع اختصاص نیافته و تنها در پاراگرافی در ذیل بند «ب» تبصره «۷» قانون بودجه به موضوع اصلاح مقررات و تمهیدات قانونی برای مبارزه با قاچاق و تشدید آن اشاره نموده و گمرک را به ارائه فهرست مبادی مجاز گمرک مکلف کرده است.

بنابراین مشاهده می‌شود که نوع برخورد با این پدیده در بودجه سال ۱۳۸۶^۴ متحول شده و بندی جداگانه و مفصل به موضوع مبارزه با قاچاق اختصاص یافته است.

همان‌طور که عنوان شد این بند از بخش‌های متفاوت و متنوعی برخوردار بود و به ارائه حکمی درخصوص روان‌سازی تجارت، الزام دستگاه‌ها به حداکثر استفاده در برخورد با قاچاق کالا و ارز، سامان‌دهی تردد دریایی، تعیین جریمه قاچاق کالا،

۱. قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴ مجلس شورای اسلامی، تصویب ۱۳۸۲/۱۲/۲۶ مجمع تشخیص مصلحت نظام.
 ۲. قانون بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور، مصوب ۱۳۸۳/۱۲/۲۵ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۸۳/۱۲/۲۵ شورای نگهبان.
 ۳. قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور، مصوب ۱۳۸۴/۱۲/۲۵ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۸۴/۱۲/۲۵ شورای نگهبان.
 ۴. قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور، مصوب ۱۳۸۵/۱۲/۲۴ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۸۵/۱۲/۲۴ شورای نگهبان.

طبقه‌بندی کالاها، تعیین اعتبار برای مبارزه با قاچاق کالا و ... پرداخته و سعی داشت به علت ابهامات قانونی موجود در زمینه مبارزه با قاچاق کالا تا حدودی به تسریع و تشدید مبارزه کمک کند.

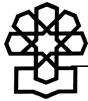
البته کنار هم نهادن این تعداد احکام قانونی در قانون بودجه جای بحث و تأمل داشت، زیرا موارد مرتبط با این احکام در قوانین متعددی مانند قانون مقررات صادرات و واردات، قانون امور گمرکی، قانون سامان‌دهی مبادلات مرزی و ... پراکنده است و این بند از قانون با بسیاری از قوانین جاری همپوشانی دارد. بنابراین افزودن این بند به هر قانونی به جز قوانین تخصصی از شفافیت قانون می‌کاهد و مجریان قانون و به‌ویژه مراجع رسیدگی‌کننده به پرونده‌های قضایی را با مشکلاتی جدی مواجه می‌کند.

نکته دیگر آنکه در قوانین مختلف مانند بند «ب» تبصره «۷» قانون بودجه ۱۳۸۶ حکمی در مورد استثنای یک کالا (سیگار) بر قانون ممنوعیت ورود برخی از کالاهای غیرضرور^۱ ارائه می‌کند که در آن به قانون مجازات مرتکبین قاچاق^۲ مصوب ۱۳۱۲ اشاره شده است، بنابراین قانون مذکور اعتبار داشته و چنین اقداماتی می‌تواند اعتبار قانون مزبور را خدشه‌دار کند. همان‌طور که مشاهده می‌شود این‌گونه تغییرات نه تنها فضای جامعه را شفاف نمی‌کند، بلکه بر پیچیدگی فضای پیش روی مخاطبان قانون نیز می‌افزاید.

به‌عنوان جمع‌بندی می‌توان عنوان کرد که با توجه به تکرار احکام مرتبط با قاچاق کالا در قوانین مختلف (مثل قوانین بودجه سنواتی و ...) و گذشت مدت زمان طولانی از قانون فعلی (قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۱۳۱۲ و اصلاحیه‌های

۱. قانون ممنوعیت ورود برخی از کالاهای غیرضرور، مصوب ۱۳۷۴/۶/۲۲ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۷۴/۶/۲۹ شورای نگهبان.

۲. قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۱۳۱۲/۱۲/۲۹ کمیسیون قوانین عدلیه مجلس شورای ملی.

بعدی آن) و همچنین نواقص متعدد در قانون نحوه اعمال تعریضات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز^۱ و آیین‌نامه آن^۲ با گذشت زمان بر پیچیدگی قوانین مذکور افزوده شده و اضافه کردن این احکام ذیل قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت به‌دلیل استقلال موضوعی و ماهوی و برخورداری آن از احکام قانونی و تعاریف و ... که لزوماً حالت مالی ندارند، توصیه نمی‌شود. بنابراین الحاق این احکام به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت توصیه نمی‌شود و مناسب است که با توجه به قوانین فعلی در حوزه قاچاق، طرح یا لایحه‌ای جامع درخصوص موضوع قاچاق تهیه و یا به صورت ماده واحده‌ای مرتبط با همان قانون پیشنهاد شود.

علی‌رغم مخالفت با کلیت موضوع این طرح، در قسمت بعدی و بعد از نگاهی به درآمدهای بودجه‌ای حاصل از اخذ جرائم مربوط به قاچاق، تک تک مواد طرح مورد بررسی قرار می‌گیرد تا در صورت تصویب کلیت طرح بتوان موادی را به قانون تنظیم الحاق نمود که مناسب بوده و کمترین مشکلات را ایجاد کند.

۳-۳. نگاهی به درآمد بودجه‌ای حاصل از اخذ جرائم و فروش کالاهای

مربوط به جرم قاچاق

همان‌طور که در قسمت قبلی اشاره شد قاچاق کالا یکی از موضوعاتی است که از سال ۱۳۸۳ به بندهای ذیل ماده واحده قوانین بودجه سنواتی افزوده شد. این موضوع

۱. قانون نحوه اعمال تعریضات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز، مصوب جلسه فوق‌العاده مورخ ۱۳۷۴/۲/۱۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام.

۲. آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اعمال تعریضات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب جلسات ۱۳۷۹/۳/۸ و ۱۳۷۹/۳/۲۹ هیئت وزیران.

در بند «ر» تبصره «۱۹» قانون بودجه سال ۱۳۸۳، بند «پ» تبصره «۷» قانون بودجه سال ۱۳۸۴، بند «ب» تبصره «۷» قانون بودجه سال ۱۳۸۵ و بند «ه» تبصره «۷» قانون بودجه سال ۱۳۸۶ مورد توجه قرار گرفت. با محدود شدن حجم احکام قانون در بودجه، در سال ۱۳۸۷ این موضوع حذف شده و به اعتقاد برخی کارشناسان با خلأ قانونی مواجه شده است. فارغ از وجود یا عدم وجود خلأ قانونی با توجه به قوانین موجود در زمینه مجازات قاچاق (همانند قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب سال ۱۳۷۴ توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام و آیین‌نامه اجرایی آن) در این بخش ردیف‌های درآمدی بودجه‌ای که درآمدهای حاصل از مبارزه با قاچاق در آن منظور می‌شود بررسی و در سال‌های مختلف مقایسه می‌شود.

درآمدهای حاصل از اخذ جرائم و فروش اموال مصادره‌ای ناشی از مبارزه با پدیده قاچاق از نظر بودجه‌ای در ردیف درآمدی مربوط به فروش و واگذاری سایر دارایی‌های سرمایه‌ای قرار می‌گیرد. این ردیف یکی از ردیف‌هایی است که چه قبل از سال ۱۳۸۳ که درآمدهای حاصل از مبارزه با قاچاق در تبصره لحاظ شد و چه بعد از سال ۱۳۸۶ که این ردیف از بودجه حذف شد در زمره ردیف‌های درآمدی قرار دارند و شامل اجزای دیگری غیر از درآمدهای حاصل از مبارزه با قاچاق نیز می‌شود. میزان درآمد مصوب کل شامل درآمد عمومی و اختصاصی در طول سال‌های ۱۳۸۲ تا سال ۱۳۸۷ و همچنین شماره طبقه‌بندی ردیف بودجه‌ای آن به شرح جدول زیر است.

جدول ۲. مقایسه ارقام مصوب ردیف مربوط به فروش و واگذاری سایر دارایی‌های

سرمایه‌ای در طول سال‌های ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۷

سال	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷
شماره ردیف	۸۹۰۰۰۰	۸۹۰۰۰۰	۲۱۰۲۰۴	۲۱۰۲۰۴	۲۱۰۲۰۴	۲۱۰۲۰۴
درآمد (میلیارد ریال)	۱,۸۰۰	۲,۸۸۸	۱,۲۰۸	۱,۱۸۸	۱,۲۰۳	۶۷۲

مأخذ: قوانین بودجه سنواری سال‌های ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۷.

همان‌طور که مشاهده می‌شود این ارقام در طول سال‌های مختلف مورد بررسی متفاوت بوده است. هرچند شاید بتوان کاهش درآمد پیش‌بینی شده در سال ۱۳۸۷ را ناشی از عدم درج حکم مربوط به جرائم قاچاق در قانون بودجه قلمداد کرد با این حال تحلیل کامل بودجه‌ای مربوط به وجود خلأ قانونی در این ردیف با توجه به مشخص نبودن اجزای مختلف فروش و واگذاری سایر دارایی‌های سرمایه‌ای و سهم درآمدهای حاصل از مبارزه با قاچاق در آن که یکی از این درآمدهاست (در تبصره‌های بودجه حداکثر مبلغ ۸۵ میلیارد ریال برای این موضوع پیش‌بینی شده بود)^۱ میسر نیست.

۴. بررسی مواد مندرج در طرح

با توجه به جوانب مختلف اقتصادی، حقوقی، گمرکی و بودجه‌ای مربوط به این لایحه کارگروهی در این خصوص تشکیل و نتایج بررسی‌های این کارگروه در جلسه‌ای^۲

۱. قانون بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور جزء ۲، بند «پ» تبصره «۷»، ۱۳۸۲/۱۲/۲۵، مجلس شورای اسلامی، تأیید

۱۳۸۳/۱۲/۲۵، شورای نگهبان.

۲. جلسه مورخ ۱۳۸۷/۵/۲۲ دفتر مطالعات اقتصادی، درخصوص هم‌اندیشی اعضای کارگروه بررسی طرح الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (قاچاق کالا).

مطرح و درخصوص تکتک مواد به نکاتی اشاره شد. این نکات به شرح زیر است:

۱-۴. بررسی مواد طرح

الف) متن ماده (۱) طرح

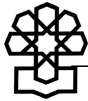
ماده (۱) - دولت مکلف است با بهینه‌سازی و اصلاح مقررات و تمهیدات قانونی و به‌کارگیری کلیه امکانات اداری با قضایی و انتظامی اقدامات مقتضی در جهت حمایت از تولیدات داخلی و ورود کالا از مبادی قانونی و مبارزه با قاچاق کالا و ارز صورت دهد و آیین‌نامه این بند توسط ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ب) نظر کارگروه درخصوص ماده (۱) طرح

۱. بخش عمده‌ای از این ماده به تعارفات و کلیات اشاره دارد و به‌نوعی مقدمه طرح محسوب می‌شود و حکم قانونی مشخصی ارائه نمی‌دهد.

۲. منظور از ارائه این ماده و هدف اصلی آن تنها اشاره به این نکته است که عنوان شود آیین‌نامه مربوطه توسط ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. علی‌رغم ابهامات موجود در تهیه این آیین‌نامه توسط ستاد مبارزه با قاچاق، شایان ذکر است که چنین حکمی معمولاً در فرایند قانون‌نویسی در آخرین ماده قانون می‌آید تا مشخص شود که مجلس تصویب آیین‌نامه درخصوص چه احکامی را به دولت تفویض کرده است.

۳. متأسفانه در تهیه مواد پیشنهادی اشتباهات متعددی مانند کلمه (با) به جای (یا) در

عبارت (امکانات اداری با قضایی) یا اشاره به (آیین‌نامه این بند) به جای (آیین‌نامه این مواد) یا (آیین‌نامه مواد تا این قانون) نیز وجود دارد.

۴. یکی دیگر از ابهامات موجود واگذاری وظایف دائمی به ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز است این ستاد به استناد ماده (۳۰) آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۷۹/۴/۱۱ با شماره ۱۳۸۹۹/ت ۲۰۷۴۸ هـ تشکیل شده است. قانون مذکور در اجرای بند هشتم اصل یکصد و دهم قانون اساسی^۱ در جلسه ۱۳۷۴/۲/۱۲ به تصویب نهایی مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است.

این ستاد تنها به منظور مبارزه با پدیده‌ای خاص یعنی قاچاق کالا و ارز تشکیل شده است. مسلماً هدف از مبارزه با این پدیده برنامه‌ریزی برای سازوکاری است که این مشکل را رفع کند و با رفع این پدیده دیگر ماهیت ستادی و سازمانی ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، موضوعیت نخواهد داشت. بنابراین ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، سازمانی با اهداف بلندمدت و مستمر نبوده و اعطای وظایف قانونی دائمی به آن صحیح نیست. این‌گونه وظایف بهتر است به وزارت کشور سپرده شود، زیرا تشکیلات سازمانی ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز مطابق تبصره «۲» ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز توسط وزیر کشور به تصویب می‌رسد.

۵. اطلاق واژه «مقررات» در ماده (۱) که ناظر بر مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با رعایت اصلاحات سال ۱۳۶۸، شورای بازنگری قانون اساسی، اداره کل فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی، اداره تبلیغات و انتشارات، چاپخانه مجلس، ۱۳۸۲.

است مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است. در این اصل اشاره می‌شود که سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست و مجلس نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند. بنابراین دولت نمی‌تواند به اصلاح مقررات و تمهیدات قانونی که در ماده (۱) به آن اشاره شده است اقدام کند.

۶. قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز در اجرای بند «۸» اصل یکصد و دهم قانون اساسی توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام وضع و تصویب شده است. طبق نظر شورای نگهبان^۱ مجلس نمی‌تواند مصوباتی مغایر با نظرات مجمع تشخیص مصلحت نظام وضع نماید، حال آنکه در قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور که مفاد آن عیناً در طرح مذکور قید شده است، مقنن به تعیین مجازاتی بیش از آنچه که مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین نموده بود، مبادرت ورزیده است، البته این قانون به تأیید شورای نگهبان نیز رسیده است، با وجود این در حال حاضر رکن قانونی مجازات مرتکبان قاچاق مشروبات الکلی مفاد ماده (۷۰۳) قانون مجازات اسلامی^۲ است. همچنین براساس نظریه ۷/۷۳۵۳ مورخ ۱۳۶۷/۱۲/۲۳ اداره حقوقی قوه قضائیه آلات قمار و مشروبات الکلی مشمول قوانین گمرکی نیستند

۱. نظر تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴: هیچ یک از مراجع قانون‌گذاری حق رد، ابطال، نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد ... در مواردی که موضوع به‌عنوان معضل از طرف مقام معظم رهبری به مجمع ارسال شده باشد، در صورت استعلام از مقام رهبری و عدم مخالفت معظم‌له موضوع قابل طرح در مجلس شورای اسلامی می‌باشد.

۲. کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)، مصوب ۱۳۷۵/۳/۲، تأیید ۱۳۷۵/۳/۶ شورای نگهبان.

۳. براساس این ماده هر کس مشروبات الکلی را بسازد یا بفروشد یا در معرض فروش قرار دهد یا از خارج وارد کند یا در اختیار دیگری قرار دهد به سه ماه تا یک‌سال حبس و تا ۷۴ ضربه شلاق و از یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال جزای نقدی یا یک یا دو مورد از آنها محکوم می‌شود.

و از این رو در قانون مجازات اسلامی به این موضوع تصریح شده است.

با توجه به اهمیت موضوع تشدید مجازات‌های مربوط به مشروبات الکلی، لایحه اصلاح مواد (۷۰۲) و (۷۰۳) قانون مجازات اسلامی^۱ در مجلس هشتم مجدداً اعلام وصول شد. این لایحه در تاریخ ۱۳۸۳/۴/۳۰ نیز در مجلس هفتم مورد بررسی قرار گرفته و گزارشی^۲ نیز با همین نام در مرکز پژوهش‌ها منتشر گردید.

۷. استفاده از کلیه امکانات قضایی توسط دولت که در این ماده به آن اشاره شده است می‌تواند مغایرت قانون اساسی داشته باشد. زیرا استفاده از امکانات قضایی در صلاحیت دولت نیست. بحث استقلال سه قوه که در اصل ۵۷ قانون اساسی طرح شده است عنوان می‌کند که وظایف سه قوه نباید تداخل داشته باشند. در حال حاضر هرچند دو مرجع قضایی دادگاه‌های عمومی دادگستری و سازمان تعزیرات حکومتی به ارائه احکام قضایی می‌پردازند، ولی این موضوع مطرح است که وظایف سازمان تعزیرات حکومتی نیز از قوه مجریه اخذ و در قوه قضائیه منعکس شود. بنابراین تکلیف دولت به استفاده از امکانات قضایی صحیح نیست.

ج) پیشنهاد در خصوص ماده (۱) طرح

با توجه به مطالب فوق پیشنهاد می‌شود که صدر ماده (۱) حذف و موضوع تدوین آیین‌نامه توسط وزرات کشور نیز به انتهای ماده پیشنهادی اضافه شود.

۱. لایحه اصلاح مواد (۷۰۲) و (۷۰۳) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵، شماره ثبت ۴۶، شماره چاپ ۴۷، اعلام وصول مورخ ۱۳۸۷/۴/۱۲ مجلس شورای اسلامی، دوره هشتم.

۲. گزارش کارشناسی درباره لایحه: اصلاح مواد (۷۰۲) و (۷۰۳) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵، دفتر بررسی‌های حقوقی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۷۰۵۴، شهریور ۱۳۸۳.

الف) متن ماده (۲) طرح

ماده (۲)- جریمه قاچاق مکشوفه در تمام نقاط مرزی و در داخل کشور بدین شرح خواهد بود:

الف) کالای قاچاق ورودی:

- کالاهای مورد نیاز و ضروری مصرف در صورت کشف، ضبط مال و جریمه معادل دو برابر قیمت کالا.

- کالاهای غیرضروری در صورت کشف، ضبط مال و جریمه معادل پنج برابر قیمت کالا.

- کالاهای غیرمجاز و ممنوعه (مانند مشروب و تجهیزات دریافت امواج ماهواره) در صورت کشف، انهدام و ضبط مال و جریمه معادل ده برابر قیمت کالا.

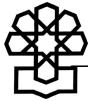
- جریمه کلیه مشروبات الکلی مکشوفه براساس هر لیتر حداقل معادل سیصد هزار (۳۰۰۰۰۰) ریال و یا ده برابر قیمت جهانی هر لیتر (مشروط به اینکه از سیصد هزار (۳۰۰۰۰۰) ریال کمتر نباشد) دریافت و به حساب خزانه واریز خواهد شد.

- در پرونده‌های منجر به صدور حکم محکومیت در مورد قاچاق و فروش مشروبات علاوه بر جریمه ده برابر قیمت بین‌المللی کلیه اماکن و وسایط نقلیه که برای تهیه، حمل و نگهداری، توزیع و فروش مشروبات الکلی و قاچاق از آن استفاده می‌شود مصادره و درآمد آن پس از فروش به خزانه واریز می‌شود.

ب) کالای قاچاق خروجی:

- کالاهای عمومی در صورت کشف، ضبط مال و جریمه معادل دو برابر قیمت کالا.

- کالاهای یارانه‌ای و یا تولید شده از مواد اولیه یا یارانه‌ای در صورت کشف ضبط مال و جریمه معادل پنج برابر قیمت کالا.

ب) نظر کارگروه درخصوص ماده (۲) طرح

۱. در ابتدای این ماده ذکر شده است که جرائم مربوط به قاچاق مکشوفه به شرح ذیل خواهند بود. شایان ذکر است که کشف فعل و کالای موضوع جرم قاچاق با قطعیت آن متفاوت است. تحقق جرم قاچاق برای آنکه جریمه‌ای به آن تعلق گیرد باید به قطعیت برسد. یعنی باید توسط مراجع قضایی صالحه که توسط دستگاه قضایی مشخص می‌شوند، تأیید شود و کشف قاچاق مرجعی برای تعلق جریمه نمی‌شود. بنابراین می‌توان پیشنهاد نمود که قاچاق مکشوفه قابل پیگرد قضایی باشد.

۲. در متن این ماده علاوه بر تمام نقاط مرزی به نقاط داخل کشور نیز اشاره شده است شایان ذکر است که این حکم با ماده (۸) قانون نحوه اعمال تعریضات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز تضاد دارد. در این ماده عنوان می‌شود که اجرای این قانون شامل کلیه مبادی ورودی و خروجی کشور، اعم از عادی و ویژه (نیروهای مسلح) خواهد بود. از این رو هیچ‌گاه تمامی نقاط داخل کشور مورد تأیید قانونگذار نبوده است، زیرا براساس احکام قضایی مربوط به جرائم قاچاق، کالایی که در خاک کشور اسلامی کشف شود از حکم قاچاق تبرئه می‌شود. تصریح به این قید در متن ماده می‌تواند موجب شود که مسیر سوءاستفاده‌ای که مورد نظر بسیاری از متخلفین قرار می‌گرفت بسته شود. با این حال اطلاق این حکم به صورت عام به تمام کالاها در تمام سطوح می‌تواند موجب اخلال در نظام تجاری کشور در سطح خرده فروشی شود. بنابراین لازم است از نقاط داخل کشور، مواردی مانند سطوح خرده فروشی استثنا شوند و تنها موارد عمده فروشی در داخل کشور موردنظر قرار گیرند.

۳. تعدد و گوناگونی نحوه تقسیم‌بندی کالاها یکی از ابهاماتی است که در چند سال

اخیر قوانین حوزه بازرگانی را با چالش‌های جدی مواجه ساخته است. براساس قانون امور گمرکی^۱ کالاها به چند دسته مجاز، مجاز مشروط، غیرمجاز، ممنوعه قانونی، دولتی و شرعی تقسیم‌بندی شده‌اند. با این حال حکم مربوط به تقسیم‌بندی دقیق کالاها را می‌توان معطوف به ماده (۲) قانون مقررات صادرات و واردات دانست که کالاهای صادراتی و وارداتی را به سه گروه مجاز، مشروط و ممنوع (شرعی یا قانونی) تقسیم‌بندی نموده است.^۲

علی‌رغم تقسیم‌بندی‌ها و رتبه‌بندی‌های کالایی فوق مشاهده می‌شود که در این طرح نیز کالاها به دو دسته ورودی (شامل مورد نیاز ضروری، غیرضروری، غیرمجاز و ممنوع و مشروبات الکلی) و خروجی (شامل عمومی و یارانه‌ای) تقسیم‌بندی شده‌اند. همان‌طور که مشاهده می‌شود این نوع تقسیم‌بندی هیچ مرجع قانونی نداشته و بر پیچیدگی قوانین می‌افزاید. اگر قانون‌گذار قصد دارد، انواع کالاها را به شرح مندرج در طرح تعریف کند باید ضابطه تشخیص و تقسیم‌بندی را نیز مشخص کند و نمی‌توان دستگاه اجرایی را بدون هیچ ضابطه‌ای به‌عنوان مرجع تشخیص‌دهنده انواع کالا در آیین‌نامه معرفی نمود. برای به حداقل رساندن این ابهام لازم است که این کالاها براساس قوانین موضوعه با تکیه به کار کارشناسی توسط وزارتخانه‌های تخصصی اقتصادی احصا شده و توسط آیین‌نامه‌ای به تصویب هیئت وزیران برسد.

۴. جریمه‌های موضوع این ماده به‌جای آنکه با کاربرد واژه معادل به میزان ثابت

۱. قانون امور گمرکی، مصوب ۱۳۵۰/۳/۳۰ مجلس شورای ملی.

۲. قانون مقررات صادرات و واردات ایران، مصوب ۱۳۷۲/۷/۴ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۷۲/۷/۱۱ شورای نگهبان.

تعیین شود، می‌تواند به‌صورت حداقلی و حداکثری مورد نظر قرار گیرند تا دادگاه‌ها بتوانند براساس تعدد جرم و متناسب با اوضاع و احوال، جرائم مورد نظر را تعیین نمایند. در ضمن لازم است به مرجع تشخیص‌دهنده جریمه یعنی دادگاه‌های قضایی نیز اشاره کرد و در حکم مربوطه ذکر شود که این جرائم قطعی و قابل وصول است و شامل تخفیف نمی‌شود.

۵. یکی از نکاتی که لازم است به آن توجه شود تفکیک مشروبات الکلی از کالاهای ممنوع است که موجب همپوشانی و اختلال شده است. در بند «۳» این طرح به صراحت به «مشروب» به‌عنوان یکی از کالاهای ممنوعه اشاره شده است و مجدداً در بند «۴» به «مشروبات الکلی» اشاره شده است. این همپوشانی، ناشی از آن است که مشروبات الکلی نیز در زمره کالاهای ممنوع هستند. کالاهای ممنوع کالاهایی هستند که براساس قانون واردات آنها ممنوع است چه این ممنوعیت براساس مسائل فنی باشد، چه ناشی از مسائل شرعی، بنابراین نیازی به تفکیک جداگانه ندارند.

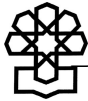
اگر تفکیک مشروبات الکلی به‌دلیل آسیب‌های اجتماعی و آثار نامطلوب آن بر جامعه است، مسلماً مواد مخدر، مواد روانگردان و پیش‌سازهای آنها نیز از آثار مخربی برخوردارند که می‌توان به آنها نیز تأکید کرد. در این موارد بهتر است به کالاهایی اشاره کرد که مالکیت، حمل و معامله آنها به موجب قانون موضوع جرم هستند. البته شاید با توجه به اینکه مواد مخدر قانون مشخص جداگانه دارند در این زمینه تنها به مشروبات الکلی اشاره شده است که در این خصوص نیز ماده (۷۰۳) قانون مجازات اسلامی رکن قانونی موجود است.

۶. وجود تفکیک‌هایی مانند کالاهای عمومی و کالاهای یارانه‌ای، دائمی بودن قوانین را

با خدشه مواجه می‌سازد. این قوانین و آیین‌نامه‌های آنها مرتباً تغییر یافته و نیاز به تفسیر نیز پیدا می‌شود. ملاک قانون باید ثابت و معین باشد تا از اعمال سلیقه مجریان جلوگیری شود. تعیین مصادیق و ضوابط باید توسط قانون‌گذار باشد و واگذاری این اختیارات قانونی به دولت می‌تواند مخالف با اصل ۸۵ قانون اساسی باشد. تعریف کالای عمومی کاملاً مبهم است و برای شفاف شدن لازم است که صراحتاً به کالاهای صادراتی یارانه‌ای یا غیریارانه‌ای اشاره کرد. در ضمن در یک تبصره باید اشاره کرد که ارزش و سهم کالاهای یارانه‌ای توسط وزارت بازرگانی و با توجه به ضابطه متوسط قیمت کشورهای همسایه و میزان سهم کالاهای یارانه‌ای در ارزش کالای نهایی محاسبه و تعیین می‌شود.

۷. موضوع دیگر میزان جریمه قاچاق است که فاصله آن از نقطه بهینه در حدی کمتر یا بیشتر از آن می‌تواند مشکلاتی را ایجاد کند. افزایش جریمه‌ها در سطحی بالا موجب می‌شود که افراد، حبس را به پرداخت جریمه ترجیح دهند. این امر موجب کاهش عایدات دولت از محل جریمه و پر شدن زندان‌ها نیز می‌شود در نتیجه افزایش فزاینده جریمه‌ها نمی‌تواند عاملی بازدارنده برای جرم قاچاق باشد، زیرا کسانی که توانایی پرداخت جریمه‌ها را دارند منتفع شده و دیگر افراد روانه زندان می‌شوند. این فرایند آثار مخربی فراتر از اصل عمل قاچاق و هزینه‌های مالی، اجتماعی و اقتصادی آن دارد. البته کم بودن مبالغ جریمه نیز آثار تشویقی فراوانی برای مبادرت به قاچاق ایجاد می‌کند. اگر در تشریفات گمرکی اصول مربوط به بازرسی‌های مبتنی بر ریسک اجرا شود، می‌باید جرائم مربوط به قاچاق بسیار سنگین و سخت‌گیرانه باشند. در این روش‌ها کالاها براساس متغیرهایی مختلف مانند مشخصات فرد واردکننده، صاحب

کالا، نوع کالا، حجم کالا، کشور مبدأ، مقصد و... تقسیم‌بندی شده و به سه مسیر سبز، زرد و قرمز هدایت می‌شوند. کالاهای موجود در مسیر سبز بدون بازرسی کالا و مدارک ترخیص می‌شوند، کالای مسیر زرد تنها از نظر مدارک بازرسی می‌شوند و کالاهای مسیر قرمز به صورت فیزیکی و صحت مدارک مورد بازرسی کامل قرار می‌گیرند. این روش در کشورهای پیشرفته موجب می‌شود که درصد کمی از کالاها مورد بازرسی قرار گیرند. در مواردی که از اصول بازرسی مبتنی بر ریسک استفاده می‌شود، اگر مورد تخلفی نیز ملاحظه شود باید به شدت با آن برخورد کرد. در ایران استفاده از این روش‌ها کارایی بالایی نداشته و بخش عمده‌ای از کالاها مورد بازرسی کامل قرار می‌گیرند. بنابراین تعیین میزان دقیق و بهینه جریمه امری ضروری است که می‌باید در کارگروه‌ها مورد بحث قرار گیرند.

۸. با توجه به اینکه جرائم نقدی از بازدارندگی مناسبی برخوردار نیستند، می‌توان برای جلوگیری از ورود کالاهای غیرمجاز و ممنوع علاوه بر جرائم نقدی محرومیت‌های اجتماعی را نیز مدنظر قرار داد.

۹. در زمان ارائه حکم برای توقیف، مصادره و فروش اماکن و وسایل نقلیه در موارد قاچاق کالاهای غیرمجاز و ممنوع لازم است به سوابق مالکین و قرائن دال بر اطلاع یا عدم اطلاع آنها از نحوه استفاده از دارایی‌ها توجه نمود.

۱۰. یکی دیگر از ابهامات این ماده مربوط به معیار جریمه یعنی قیمت کالا است عبارت قیمت کالا در این ماده گنگ و مبهم است. لازم است معلوم شود منظور از قیمت کدام یک از موارد، قیمت قبل از ترخیص، بعد از ترخیص، عمده فروشی، خرده فروشی پس از احتساب عوارض مالیات و... است.

در ضمن مرجع تعیین‌کننده قیمت نیز مشخص نیست. برای این اقدام معیار تعیین جریمه به جای قیمت باید به ارزش کالا تغییر یابد که طبق قانون امور گمرکی مرجع تعیین‌کننده آن گمرک جمهوری اسلامی ایران است.

ج) پیشنهاد در خصوص ماده (۲) طرح

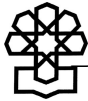
با توجه به موارد فوق این ماده با اعمال اصلاحاتی در متن و افزودن تبصره‌هایی به انتهای آن می‌تواند به‌عنوان یک ماده واحد مورد نظر قرار گیرد که در انتهای گزارش به آن اشاره خواهد شد.

الف) متن ماده (۳) طرح

ماده (۳) - کلیه کالاهای قاچاق که در داخل کشور نیز کشف می‌گردد مشمول مفاد تبصره «۱» می‌باشد.

ب) نظر کارگروه در مورد ماده (۳) طرح

۱. به موضوع مربوط به این ماده در متن ماده (۲) همین طرح اشاره شده است. زیرا در متن ماده (۲) علاوه بر تمام نقاط مرزی، تمام نقاط داخل کشور نیز مورد نظر قرار گرفته است. البته همان‌طور که عنوان شد این حکم می‌تواند اختلال در نظام توزیع خرده فروشی کشور ایجاد کند. بنابراین تنها باید به سطح عمده‌فروشی در داخل کشور خلاصه شود و در سطح خرده فروشی مورد نظر قرار نگیرد زیرا به دلیل مسائلی مانند دریافت حق‌الکشف انگیزه بالقوه برای افزایش پرونده‌های قاچاق بالا

می‌رود. شایان ذکر است که ابهامات فراوانی در زمینه حق‌الکشف وجود دارد که می‌تواند در زمان مقتضی مورد بررسی قرار گیرد.

۲. منظور طراحان از مشمول مفاد تبصره «۱» مشخص نیست، زیرا تاکنون این مواد هیچ تبصره‌ای نداشته‌اند.

ج) پیشنهاد در خصوص ماده (۳) طرح

با توجه به موارد فوق این ماده زائد است و می‌توان آن را حذف نمود.

الف) متن ماده (۴) طرح

ماده (۴) - تعیین و تفکیک کالاهای ضروری و مورد نیاز از کالاهای عمومی، غیر ضروری و غیرمجاز با پیشنهاد دستگاه مبارزه با قاچاق کالا و ارز و تصویب هیئت وزیران خواهد بود.

ب) نظر کارگروه در مورد ماده (۴) طرح

۱. منظور از «دستگاه» در این ماده مبهم است.

۲. تعیین و تفکیک کالاهای ضروری و مورد نیاز نمی‌تواند به پیشنهاد ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز باشد این‌گونه موارد باید توسط کارشناسان دستگاه‌های مجری اقتصادی و به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های بازرگانی، صنایع و معادن، جهاد کشاورزی و امور اقتصادی و دارایی صورت پذیرد.

۳. واگذاری این‌گونه امور بدون تعیین ضابطه مشخص از طرف مجلس به دولت خلاف اصل (۸۵) قانون اساسی است.

ج) پیشنهاد درخصوص ماده (۴) طرح

با توجه به موارد فوق ماده بالا زاید است.

در یک تبصره ذیل ماده اصلی می‌توان عنوان کرد که این تقسیم‌بندی مطابق قوانین موضوعه براساس آیین‌نامه‌ای به پیشنهاد وزارتخانه‌های متولی و تصویب هیئت وزیران مشخص شود.

الف) متن ماده (۵) طرح

ماده (۵) - تعیین قیمت کالاهای یارانه‌ای متناسب با قیمت در کشورهای منطقه و قیمت بین‌المللی با پیشنهاد سازمان‌های مربوطه دولتی و تصویب ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز تعیین خواهد شد.

ب) نظر کارگروه در مورد ماده (۵) طرح

۱. در این ماده نیز مشخص نیست که منظور قیمت خرید، بازاری، واقعی، سایه یا غیره است یا قیمت دیگری مدنظر است.

۲. این قیمت‌گذاری نیز نمی‌تواند با تصویب ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز باشد زیرا نیاز به مطالعات کارشناسی دارد.

۳. براساس ماده (۳۰) اصلاحی آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز، موضوع تصویب‌نامه شماره ۷۴۲/ت ۳۷۸۴۵ که مورخ ۱۳۸۷/۱/۱۰ وزیران عضو کمیسیون لوایح هیئت دولت، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز با مسئولیت نماینده ویژه رئیس‌جمهور (درحال حاضر وزیر دادگستری) و

متشکل از معاونان وزیران دادگستری، کشور، اطلاعات، امور اقتصادی و دارایی، بازرگانی، راه و ترابری، صنایع و معادن، جهاد کشاورزی، نفت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح (به‌عنوان نمایندگان تام‌الاختیار وزیر مربوط)، نماینده تام‌الاختیار رئیس قوه قضائیه، معاون سازمان بازرسی کل کشور، فرمانده نیروی انتظامی، رئیس سازمان تعزیرات حکومتی، رئیس کل گمرک، قائم‌مقام رئیس کل بانک مرکزی، نماینده معاون برنامه‌ریزی نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، رئیس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، معاون ذی‌ربط سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و رؤسای اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران تشکیل می‌گردد.

تعیین قیمت کالاهای یارانه‌ای متناسب با قیمت در کشورهای منطقه و قیمت بین‌المللی از سوی ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز که مرکب از اعضای غیر از وزیر است مغایر اصل یک‌صدوسی و هشتم قانون اساسی است. زیرا تصویب آیین‌نامه‌ها برعهده هیئت وزیران یا گروهی منتخب از وزیران است درحالی که در ستاد علاوه بر تعدادی از وزرا اعضای دیگری نیز حضور دارند.

۴. با توجه به اینکه ارزش‌گذاری گمرکی صرفاً درخصوص کالاهای ورودی صورت می‌گیرد و چگونگی تخصیص یارانه‌ها و حجم و میزان آنها و اطلاع از قیمت‌های منطقه‌ای توسط کارشناسی وزارت بازرگانی قابل حصول است این اقدام باید توسط این وزارتخانه تخصصی انجام شود. در یک تبصره در انتهای ماده واحده اصلی می‌توان به این موضوع اشاره کرد که ارزش و سهم کالاهای یارانه‌ای در کالاهای قاچاق صادراتی توسط وزارت بازرگانی تعیین شود.

۵. این ماده از نظر ویرایشی نیز نیاز به اصلاح دارد زیرا در ابتدا و انتهای ماده از واژه «تعیین» استفاده شده است.

ج) پیشنهاد در خصوص ماده (۵) طرح

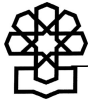
با توجه به موارد فوق این ماده زاید است و پیشنهاد می‌شود که حذف شود. به جای این ماده در ذیل ماده اصلی به موضوع تعیین ارزش و سهم کالاهای یارانه‌ای توسط وزارت بازرگانی اشاره شود.

الف) متن ماده (۶) طرح

ماده (۶) - در پرونده‌های قاچاق کالا به داخل یا خارج از کشور ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز نهاد ریاست جمهوری به عنوان شاکی و دستگاه قضایی موظف به رسیدگی شکایت‌های ارجاعی از سوی این ستاد می‌باشد.

ب) نظر کارگروه در خصوص ماده (۶) طرح

۱. هرچند تاکنون نیز گمرک به واسطه اینکه مسئولیت ورود و خروج کالا را داراست به عنوان دستگاه شاکی اصلی شناخته می‌شد با این حال وجود متولیان دیگری مانند ستاد مبارزه با قاچاق، شیلات، دخانیات، نیروی انتظامی و... موجب می‌شد که انحصار در این خصوص به وجود نیاید، زیرا موارد خاصی وجود دارد که نیاز است دستگاه‌های متولی خاص در مراجع صالحه حضور و از حقوق دولت دفاع کنند. بنابراین انحصار در این زمینه منطقی نیست. بنابراین در ماده (۶) طرح که هدف آن

اضافه کردن ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز در زمره شاکیان قانونی است، متن باید به نحوی تنظیم شود که انحصار در شاکی بودن، مستفاد نشود، زیرا سازمان‌های دیگری نیز در این خصوص جزو شاکیان قانونی محسوب می‌شوند، مثل سازمان شیلات، گمرک، شرکت دخانیات و غیره. این موضوع در ماده (۲) قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۷۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز به نوعی تصریح شده است، لذا پیشنهاد می‌شود متن طوری تنظیم شود که علاوه بر شاکیان قانونی مانند رئیس ستاد، دیگر سازمان‌ها و دستگاه‌ها نیز بتوانند رأساً شکایت کنند.

۲. وظایف دستگاه قضایی در این زمینه مشخص است و نیازی به تکلیف دستگاه قضایی برای رسیدگی به شکایات نیست. بنابراین با توجه به اصل یک‌صد و پنجاه و ششم قانون اساسی رسیدگی به شکایت‌های ارجاعی به قوه قضائیه و صدور حکم در این خصوص جزء وظایف ذاتی و اصلی قوه قضائیه محسوب می‌شود، لذا طرح آن به این شکل ضروری به نظر نمی‌رسد.

۳. در این ماده منظور از عبارت «دستگاه قضایی»، محاکم دادگستری است، در حالی که به موجب تبصره «۲» ماده (۴) قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۷۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام سازمان تعزیرات حکومتی (زیر نظر قوه مجریه) سازمان جداگانه‌ای است که می‌تواند به عنوان مرجع رسیدگی و صدور حکم اقدام کند، لذا پیشنهاد می‌شود عبارت «دستگاه قضایی» به عبارت «مراجع قضایی» تغییر یابد.

ج) پیشنهاد درخصوص ماده (۶) طرح

با توجه به موارد فوق این ماده می‌تواند به متن ماده اصلی منتقل شود تا علاوه بر ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز دیگر سازمان‌ها و دستگاه‌های ذی‌ربط نیز بتوانند قاچاق مکشوفه را مورد پیگرد قضایی قرار دهند.

الف) متن ماده (۷) طرح

ماده (۷) - سازمان‌های مستقر در مبادی ورودی و خروجی کشور که به نحوی وظایف و اختیاراتی در ارتباط با ورود و خروج کالای تجاری و همراه مسافر دارند مکلفند به منظور نیل به انسجام و انتظام لازم و تسریع و تسهیل مبادلات کشور با خارج هماهنگی لازم را با گمرک جمهوری اسلامی ایران در مبادی مذکور در جهت مدیریت واحد که توسط گمرک مستقر و اجرا خواهد شد به عمل بیاورند.

ب) نظر کارگروه درخصوص ماده (۷) طرح

۱. ماده (۷) با ماده (۶) در تضاد است. وقتی مسئولیت‌های ذاتی گمرک براساس ماده (۶) این طرح به ستاد مبارزه با قاچاق سپرده شده است ارائه حکم درخصوص هماهنگی سازمان‌های مستقر در مبادی ورودی و خروجی با گمرک ایران در جهت مدیریت واحد توسط گمرک چه معنایی دارد؟ این ماده هیچ حکم مشخصی را ارائه نمی‌کند و فقط نوعی تعارف برای کسب رضایت گمرک است.

ج) پیشنهاد درخصوص ماده (۷) طرح

با توجه به موارد فوق این ماده زاید است و می‌تواند حذف شود.

۲-۴. ماده واحده پیشنهادی

ماده واحده - قاچاق مکشوفه در تمام نقاط مرزی و در داخل کشور (صرفاً در سطح عمده فروشی)، علاوه بر ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز توسط هر یک از سازمان‌ها و دستگاه‌های ذی‌ربط نیز به‌عنوان شاکی قابل پیگرد در مراجع قضایی است. مراجع قضایی با توجه به تعدد دفعات جرم و متناسب با اوضاع و احوال مجازات‌هایی قطعی و غیرقابل تخفیف برحسب نوع مصرف و طبقه‌بندی کالا به شرح زیر تعیین می‌نمایند.

۱. کالاهای ورودی مشمول ضبط مال و جریمه‌ای از یک تا سه برابر ارزش کالا می‌شود.
 ۲. کالاهای ورودی غیرضروری مشمول ضبط مال و جریمه‌ای از چهار تا پنج برابر ارزش کالا می‌شود.
 ۳. کالاهای ورودی غیرمجاز ممنوع که مالکیت، حمل یا معامله آن به هر شکل جرم محسوب می‌شود مشمول انهدام و در صورت لزوم ضبط مال و جریمه‌ای چهار تا پنج برابر ارزش کالا و برخی محرومیت‌های اجتماعی (مانند حق رانندگی با وسایل نقلیه موتوری، حق استفاده از حساب‌های بانکی در بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دولتی و خصوصی) به تشخیص مراجع قضایی می‌شود.
- تبصره -** در موارد مرتبط با بند «۳»، مرجع قضایی می‌تواند دستور توقیف،

مصادره و فروش اماکن و وسیله نقلیه‌ای که بنابه مورد جهت تهیه، نگهداری، حمل، توزیع و فروش مورد استفاده قرار گرفته‌اند را با توجه به سوابق مالکین و حاملین آنها و قرائن حاکی از اطلاع یا عدم اطلاع آنها (از قبیل جاسازی یا مقدار کالای مکشوفه) از نحوه استفاده از دارایی‌های مذکور و متناسب با ارزش کالای قاچاق صادر نماید.

۴. کالاهای صادراتی غیریارانه‌ای مشمول ضبط مال و جریمه‌ای از یک تا دو برابر ارزش کالا می‌شود.

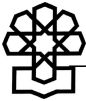
۵. کالاهای صادراتی یارانه‌ای یا تولید شده از مواد اولیه یارانه‌ای مشمول ضبط مال و جریمه‌ای از سه تا پنج برابر ارزش کالا با توجه به میزان سهم مواد یارانه‌ای در ارزش کالای مکشوفه می‌شود.

تبصره «۱» - کلیه مبالغ حاصل از اخذ جریمه و فروش اموال مصادره شده به حساب خزانه واریز می‌شود.

تبصره «۲» - ارزش کالا در این ماده عبارت است از: ارزش گمرکی کالا که توسط گمرک ایران تعیین می‌شود.

تبصره «۳» - ارزش و سهم کالاهای یارانه‌ای در کالاهای قاچاق صادراتی توسط وزارت بازرگانی و با توجه به متوسط قیمت آنها در کشورهای همسایه تعیین می‌شود.

تبصره «۴» - تفکیک کالاها برحسب ضروری، غیرضروری، غیرمجاز، ممنوع و یارانه‌ای با توجه به قوانین موضوعه و براساس آیین‌نامه‌ای به پیشنهاد مشترک وزارت بازرگانی، صنایع و معادن، جهاد کشاورزی و امور اقتصادی و دارایی و با

تصویب هیئت وزیران تعیین می‌شود.

تبصره «۵» - آیین‌نامه اجرایی این ماده به غیر از موارد مندرج در تبصره «۳» و تبصره «۴» توسط وزارت کشور پیشنهاد و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

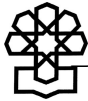
۱. هرچند حذف احکام دائمی از بودجه‌های سنواتی گامی مثبت در افزایش شفافیت قوانین محسوب می‌شود، با این حال انتقال و الحاق تمامی آن مواد به قانونی با عنوان قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت خود منشأ پیچیدگی‌ها و عدم شفافیت‌های جدیدی است. بنابراین الحاق هرگونه حکمی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت که ماهیتاً قانونی کوتاه‌مدت و زمان‌دار است توصیه نمی‌شود و مناسب است که با توجه به قوانین فعلی حوزه قاچاق، طرح یا لایحه‌ای جامع درخصوص موضوع قاچاق تهیه یا به‌صورت ماده واحده‌ای مرتبط با همان قانون پیشنهاد شود.

به‌علاوه بررسی مواد این طرح نشان می‌دهد که از جامعیت و دقت کافی برخوردار نبوده و از تناقضات اساسی با قوانین جاری و رویه‌های معمول برخوردار است.

۲. علی‌رغم لزوم رفع خلأ قانونی در زمینه جرائم مربوط به قاچاق به‌صورت ارائه قانونی جامع و کامل با توجه به قوانین موضوعه، در صورت تأکید نمایندگان به رفع این خلأ در کوتاه‌مدت، می‌توان ماده (۲) این طرح را به‌صورت یک ماده واحده (جهت حداقل کردن عدم شفافیت قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت) با اصلاحات پیشنهاد شده مورد نظر قرار داد.

۱. آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب جلسات ۱۳۷۹/۳/۸ و ۱۳۷۹/۳/۲۹ هیئت وزیران.
۲. اصلاح آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز، تصویب‌نامه شماره ۷۴۲/ت/۲۷۸۴۵ ک هیئت وزیران، مورخ ۱۳۸۷/۱/۱۰.
۳. اظهارنظر کارشناسی درباره: «لایحه الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» ویرایش اول، دفتر مطالعات برنامه و بودجه، حقوقی و زیربنایی مرکز پژوهش‌ها، شماره مسلسل ۸۶۸۵، آذر ماه ۱۳۸۶.
۴. طرح دوشوری الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، شماره ثبت ۱۵۰، شماره ترتیب چاپ ۱۶۹، اعلام وصول ۱۳۸۷/۴/۱۶، مجلس شورای اسلامی، دوره هشتم.
۵. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با رعایت اصلاحات سال ۱۳۶۸، شورای بازنگری قانون اساسی، اداره کل فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی، اداره تبلیغات و انتشارات، چاپخانه مجلس، ۱۳۸۲.
۶. قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۸۴/۸/۲۵ شورای نگهبان.
۷. قانون امور گمرکی، مصوب ۱۳۵۰/۳/۳۰ مجلس شورای ملی.
۸. قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۸۲/۶/۱۱ مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۳/۷/۱۶، مجمع تشخیص مصلحت نظام.
۹. قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور، مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴ مجلس شورای اسلامی، تصویب ۱۳۸۲/۱۲/۲۶ مجمع تشخیص مصلحت نظام.

۱۰. قانون بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور، مصوب ۱۳۸۳/۱۲/۲۵ مجلس شورای اسلامی، تصویب ۱۳۸۳/۱۲/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام.
۱۱. قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور، مصوب ۱۳۸۴/۱۲/۲۵ مجلس شورای اسلامی، تصویب ۱۳۸۴/۱۲/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام.
۱۲. قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور، مصوب ۱۳۸۵/۱۲/۲۴ مجلس شورای اسلامی و تأیید ۱۳۸۵/۱۲/۲۴ شورای نگهبان.
۱۳. قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۸۰/۱۲/۸ شورای نگهبان.
۱۴. قانون مجازات مرتکبین قاچاق، مصوب ۱۳۱۲/۱۲/۲۹ کمیسیون قوانین عدلیه مجلس شورای ملی.
۱۵. قانون مقررات صادرات و واردات ایران، مصوب ۱۳۷۲/۷/۴ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۷۲/۷/۱۱ شورای نگهبان.
۱۶. قانون ممنوعیت ورود برخی از کالاهای غیرضرور، مصوب ۱۳۷۴/۶/۲۲ مجلس شورای اسلامی، تأیید ۱۳۷۴/۶/۲۹ شورای نگهبان.
۱۷. قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز، مصوب جلسه فوق‌العاده مورخ ۱۳۷۴/۲/۱۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام.
۱۸. کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)، مصوب ۱۳۷۵/۳/۲، تأیید ۱۳۷۵/۳/۶ شورای نگهبان.
۱۹. گزارش بررسی لایحه الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (بندها و احکام حوزه بازرگانی)، گزارش نهایی نشده دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره تاییبی ۱ - پ - ۱۰۱۷، دی ماه ۱۳۸۶.
۲۰. گزارش کارشناسی درباره لایحه: اصلاح مواد (۷۰۲) و (۷۰۳) قانون مجازات اسلامی

مصوب ۱۳۷۵، دفتر بررسی‌های حقوقی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۷۰۵۴، شهریور ۱۳۸۳.

۲۱. لایحه اصلاح مواد (۷۰۲) و (۷۰۳) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵، شماره ثبت ۴۶، شماره چاپ ۴۷، اعلام وصول مورخ ۱۳۸۷/۴/۱۲ مجلس شورای اسلامی، دوره هشتم.

۲۲. لایحه یک فوریتی الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰، شماره ثبت ۷۶۶، شماره ترتیب چاپ ۱۹۷۹، اعلام وصول ۱۳۸۶/۹/۶ مجلس شورای اسلامی، دوره هفتم.

۲۳. مستندات و گزارش جلسه مورخ ۱۳۸۷/۵/۲۲ دفتر مطالعات اقتصادی درخصوص هم‌اندیشی اعضای کارگروه بررسی طرح الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (قاچاق کالا).

24. Doing Business in 2006 (Creating Jobs), World Bank and the International Finance Corporation, 2006.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۹۱۸۸

عنوان گزارش: اظهارنظر کارشناسی درباره: «طرح الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت»

Report Title:

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه بازرگانی)

تهیه و تدوین: سعید غلامی باغی

مدیر مطالعه: فتح‌ا... تاری

ناظر علمی: سیدمحمدرضا سیدنورانی

همکاران: یحیی مزروعی (دفتر مطالعات حقوقی)، محمدتقی فیاضی (دفتر مطالعات برنامه و بودجه)

همکاران خارج از مرکز: —

اظهارنظرکنندگان خارج از مرکز: —

ویراستار ادبی: —

ویراستار تخصصی: —

متقاضی: کمیسیون اقتصادی

واژه‌های کلیدی (فارسی / انگلیسی):

۱. قاچاق (Smuggling)

۲. قانون (Law)

۳. بودجه (Budget)

تاریخ شروع مطالعه: ۱۳۸۷/۴/۳۰

تاریخ خاتمه مطالعه: ۱۳۸۷/۶/۱۰

تاریخ انتشار: ۱۳۸۷/۷/۳